

Panis Evangelici Fragmenta Quadragesimalia Tripartita

Ex sanctissimo Dei Verbo copiosè & sedulo collecta, Sanctorum Patrum, variorumque Auctorum sententiis & conceptibus mirificè aucta; Et Omnibus Quidem Anni Dominicis; præcipuè tamen singulis Quadragesimæ Dominicis & Feriis per binas ad minus, sæpius denas aut septenas Conciones fideli Populo ...

Lingendes, Claude de
Coloniae Agrippinae, 1689

In Feriam Quintam Post Dominicam Quartam Quadragesimæ.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56368](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56368)

minati; literati vero & qui sapientes se putabant fuerint excæcati; ita nunc accidit, ut qui se plus cæteris videre putant excæcentur, alii vero qui de se nihil præsumunt, illuminentur: prodigioso planè iudicio.

3. In ambobus id fieri contrario planè modo, si effectus & causa inter se comparentur; nam cæcus illuminatus est luto, quo potius excæcari debuerat; Iudæi excæcati sunt ipso miraculo, quo tamen illuminari debuerant. Ita quotidie inter homines contingit, ut prædestinatis, Deum diligentibus, omnia cooperentur in bonum, etiam peccata, ait Augustinus; Reprobis autem, omnia cooperentur in malum, etiam gratiæ, vir-

tutes, bona, doctrina, & lux ipsa atque veritas, Ita ait Apostolus, *Christi bonus odor sumus Deo, in ijs qui salvi sunt, & in ijs qui pereunt: 2. Cor. 2. Alijs quidem odor mortis, in mortem; alijs autem odor vitæ in vitam: Tu elige quod malis. Ego quidem ex ijs esse cupio quibus omnia cooperentur in bonum, ut illuminatus & verè conversus beneficijs Christi, eum ad exemplum illuminati cæci confitear, illi semper serviam, pro illo patiar, & in eius amore possim mori, quæ ad eius visionem via est, quò nos ipse perducatur per suam gratiam, Amen.*

FERIA QUINTA

DOMINICÆ QUARTÆ IN QUADRAGESIMA:

CONCIO PRIMA.

Ex occasione mortis & resurrectionis filii viduæ Nain,
Mortem Vitæ præferendam esse.

Ecce defunctus efferebatur Filius unicus Matris suæ. Luc. 7.

Quandoquidem Filius Dei susceperat cum natura humana omnes affectiones & sensus qui eam comitatur, secundum S. Pauli verba Hebr. 2. *Quia ergo pueri communicaverunt carni, & sanguini, & ipse similiter par-*
Tom. III.

ticipavit eisdem: non miror, si acriter affectus fuit commiseratione ad occursum mulieris spectatæ conditionis, propè urbem Nain in Provincia Galilææ; quæ universa urbe stipata prosequatur corpus filii qui efferebatur in tumulum. Lamentatio magna est ipsa re-
latio,

C

latis, ait S. Gregor. Nyss. lib. 2. de orat. cap. 26. sola commemoratio circumstantiarum omnium quas nobis notat Evangelista, magis lucet sunt argumentum. Ecce defunctus efferebatur *Filius unicus Matris uæ*. 1. Filius erat, non filia; solent autem filii chariores esse quam femina; unde eorum mors parentibus est acerbitor. 2. vnictus erat, non solum quia alios non habebat mater, sed quia hunc solum genuerat, ut vox Græca *μωρογενής* indicat; quod sicut dilectionem auget, ita amissionem efficit miserabilem; Et enim ut ait Gregor. Nyssen, partus ei extiterat singularis; solum hunc in doloribus mouerat, solum sui lacus verat uberibus; solus illustrabat eius convivium; solus erat causa lætitiæ, cum luderet, aut aliquid ageret, aut cum institueretur, aut ornaretur; cum cœvis, in processibus, in palæstris, in conuentibus iungeretur; omne quidquid Matris oculis dulce pretiosumque suberat, solus unicus efferebat. 3. quod mulier erat quæ eam amiserat, maiori enim ac vehementiori dolore afficiuntur matres, quam Patres, filiorum amissione. 4. quod iam grandior esset, atque adolescens iam (inquit idem Gregor.) nuptiale tempus aduenerat, stirps videbatur generis & ramusculus successione, baculus senectutis, & ætatis incrementum. Erat & altera lamentationis occasio. Qui enim iuuenem retulit, florem simul qui maruerat, indicavit, cuius adhuc vultus lanugine vestiretur, & genarum fulgor grato nitore mitesceret. Sed audiamus Evangelistam. *Et hæc erat vidua, & turba civitatis multa cum illa. Augentur profecto causæ commiserationis. Vidua (inquit) erat.* Hoc est primo nulla erat ei spes filios iterum procreandi, tantæque levamen orbitatis assumendi, itaque ut ait Gregorius, in uno filio omnes quos habere potuisset sepeliebat. 2. Vnigenito mortuo, nomen utero non supererat super terram. 3.

eius hæreditas ab stirpe eius transibat ad alienos unico hærede defuncto, & ea pinguis nam quod eam copiosa turba civitatis comitaretur, divitem ac nobilem ostendit. 4. reliquiae carnis eius peribant, uti alia vidua dicebat Davidi 2. Reg. cap. 14. ut eum ad comiterandum moveret. *Quarant scintillam meam quæ reliqua est, ut non supersit viro meo nomen, & reliqua super terram: Quia scilicet nemini haberet in quò fato funèta superstes esset.* Quid igitur (ait Gregor.) super eius obitu mater pertulit? quanto viscera eius igne perusta sunt? quàm copiosissimas, & amarissimas super eum lachrymas fudit? tabescens quodammodo, & cadaver eius amplectens, ne properetur sepultura eius, tantoque casu satiari desiderans, diu longas in fletu voces emittere cupiebat, ita ut omnes audientes moveret ad luctum; quin & ipsum Christum; *Quam cum vidisset Dominus, misericordia motus super eam, &c.* Et quidem iuste: nam licitum est in eiusmodi occasione lachrymari, & acerbè; nec ulla est constantia, quæ similibus casibus non afflicteret; atque id debetur miserationi ac naturæ, quæ nos esse in sensibiles non permittit, Deusque ipse nobis id concedit, Eccli. 22. *Super mortuum plora: defecit enim lux eius.* Si casus ille Filium Dei permovit, quis iniquo ferat animo eam quam ictus invasit, illo dolere? Attamen luctum esse diuturnum, lachrymasque æternas minime oportet: multò minus nos desperationem dedere debemus, & respuere consolationem, cuius generis accommodatissima, solidissimaque est spes resurrectionis, quæ sola iacturam nostram potest sarcire. Quamobrem ex universo illo comitatu funebri nemmo potuit afflictam matrem solari præter Christus, qui solus poterat in illam efficaci misericordia affici, eique ferendæ opis voluntatem suscipere, ac ipsi optime dicere, *noli flere; non ut condemnaret eius lacrymas, sed ut*

at eorum causam ipsi adimeret. Erat, *Adolescens tibi dico surge. Et resedit qui erat mortuus, & cepit loqui, & dedit illum matri suæ.* Vera est consolatio quam ei adhibuit Filius Dei, mutans dolorem ipsius in lætitiã. Eadem est quam Apostolus S. Paulus præbet Thessalonicensibus, fidelibusque omnibus. *Vt non contristemini, sicut & ceteri qui spem non habent, & quam cæteris præstari iubet; Itaque consolamini in vicem, in verbis istis.* Mandatum hoc est, quod S. Cyprianus accepit revelante Angelo, sicut ipse narrat libro de mortalitate: Fratres nostros non esse lugendos accersitione Dominica de sæculo liberatos, cū sciam non eos amitti sed præmitti; recedentes præcedere; ut proficiscentes & navigantes desiderari eos debere, non plangi; nec accipiendas hic esse atras vestes, quando illi ibi indumenta alba iam sumplerint. Verum, omissio nunc huiusmodi Sermone, aggredior ad differendum vobis super illa resurrectione, de alio argumento: Sed salutemus antea B. Virginem, utque eius opem imploremus, abiiciamus nos ad ipsius pedes dicamurque; *Ave MARIA.*

Nihil est dubii, Auditores, quin vidua Naim, mater demortui singulare beneficium acceperit, cum filium recepit vivum & valentem, omnipotente verbo Filii Dei: Illud autem admodum difficile est, ac nescio an quisquam recte definire possit, utrum ut Matri, ita & filio datum sit beneficium; An iniuria facta filio, ut matri fieret gratia. Quæ ex occasione in universum inquit, melior ne sit mors appropinquata, an vita diutius conservata. Certe si primum verum est, melius erat, adolescenti semper iacere in sepulcro, quam vitæ restitui: Quod si alterum, itaque non tantum Matri, sed etiam filio beneficium concessum est. Quo in discursu cogitate! unum aliquem causam pro Morte dicere, alterum autem pro Vita: sed unum tantum hac vice audiemus, ne vestra abutar patientia; Ita-

que à vobis postulo, ut pro Morte causã agentis aures præbeatis & mentes, sic enim incipit.

Si loquendum tantummodo mihi esset coram iis qui sciunt & norunt ærumnas Vitæ præsentis, vitæ molestæ, miserabilis, & infestæ; non mihi necessarium esset in hoc initio dicendi, excautare me, quod defensionem Mortis suscipio, ut vitam accusem, Sed quoniam plerique sunt, qui delectationibus & voluptatibus vitæ præsentis delinuti tenentur cogor obsecrare vos Auditores, ut ad huc sermonem non afferatis animum inclinatum iam, ac præoccupatum aliunde mortis, & vitæ blandimento: vobis asseverans, primam nihil habere amarum ac molestum, nisi nomen & dedecoris notam, quam plerique mortaliū ipsi affligunt ignorantia causæ & immerito; contra autem alteram nihil commodum & speciosum habere nomen, quod etiam ipsi non convenit.

I. Enim an vivere est, semper mori, desinereque esse, prout esse pergimus? Nihil magis deperditum est, quam quod fuit, quod enim nõ fuit adhuc, integrum restat, sed quod incepit esse, simul capit posse non esse amplius, ea in parte qua fuit. Quam obrem, Gregorius Homil. 37. in Euang. vitam diurnam nominat prolixitatem mortis, quia diu vivere, est diu mori, quod fit usque ad mortem, quæ finis est mortis illius fastidiosæ ob diurnitatem suam: quod induxit Iobum ut diceret, *Qui capit, ipse me conterat: soluat manum suam & succidat me, & hæc mihi sit consolatio, ut affligens me dolore non parcat.* Sed quid dicam de ærumnis & calamitatibus vitæ a deo magnis, ut quemadmodum dixit Seneca; Nemo vitam acciperet, si daretur scientibus, neque etiam natura nobis hoc donum largitur, nisi cum minime possumus iudicare de eo, quamvis instinctu naturali non nisi molestè ac invito illud accipiamus, cuius rei luculentum fati testimonium nobis præbent lachrymæ

& querimoniam eorum qui nascuntur, quod movit Salomonem ad dicendum Sap. 7. *Primam vocem similem omnibus emisit plorans. Nemo enim ex regibus aliud habuit natiuitatis initium.* Nonnulli ulterius progressi sunt, credideruntque vitam esse supplicium, ad quod damnata fuerant animæ, ob gravia quædam enormiaque peccata, quæ admiserant. Id tantummodo verum est, afflictationes vitæ, pœnas esse originalis peccati, quod in nobis non inchoatur nisi cum vita.

Cæterum cum de vitæ miseris loquor, de communibus dico & de singularibus cuiusque, de necessariis & quæsitis. de iis quibus communis conditio nos addicit, & de us quo afflictiones nostræ nos abripiunt, quæ omnes crescunt cum vita, & obitu finiuntur. Quæ abjectio, ut nihil dicam peius, in conceptu? Quæ infirmitas & imbecillitas in natiuitate? At quæ inopia, quæ debilitas, & quæ stupiditas in infantia? Quæ ignorantia in ætate quæ illam sequitur? Temeritas comitatur iuventutem; sollicitudo ambitioque virilitatem; contemptus, morbi, doloresque, frigus senectutis. Quot ægrotationes, quot eructus, quot vitia corporis, quæ afflictationes, quot jactura, quot dedecora, quot perfidia, quod proditiones, quot casus, quibus univertis finem mors affert subducens hominem fortunæ, morbis, injuricorum violentiæ, tyrannorum insolentiæ & crudelitati, naturæ, omnibus. Apoc. 14. *A modo jam dicit spiritus ut requiescant à laboribus suis, & cap. 12. Et abst. vget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum, & mors ultra non erit, neque luctus, neque amor, neque dolor erit ultra, quia prima abierunt,*

Itaque si vita carcer est & custodia, mors est libertas, unde Ambros. lib. de bono Mortis cap. 3. colligit ex definitione mortis, quæ est solutio animæ & corporis nos in hac vita teneri vinculis alligatos, quæ cum soluta fuerint, tunc perfecta laus sacrificabitur, secun-

dum illud Psal. *Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis.* Ita Gregor. 4. Moral. cap. 41. Dissolvi Paulus non quæteret, nisi se vincitum videret: Certè ut minimum ligatur anima corpori, ut luteæ domui, vel vesti: unde Nazian. ita orabat, Domine solve hanc tunicam ita mihi gravem, & ponderosam, & da mihi leviozem: Immo ligatur anima corpori, sicut cadaveri, uti dicebat Hortensius, quo pacto homines vexabat Mezentius: Hinc uti advertit Themistius, Græci corpus appellarunt *δέμας* quod in eo sit anima *δέδωκεν* colligata. Si vita vera est tempestas, & jactatio; Mors est portus: Nam ut ait Seneca; In hoc tam procelloso, & in omnes tempestates exposito mari navigantibus nullus portus nisi mortis est. Si vita morbus est quidam perpetuus; Equidem, uti dixi Sophocles *λατρός* *ιατρός τῶν νόσων ὁ θάνατος*. Ultimus morborum medicus est mors: Nam quod alii medici curare non potuerunt, mors sanat, & finit. Si vita pugna est, atque certamen, ut aiebat Jobus cap. 7. *Militia est vita hominis super terram,* unde veteres natalem hominis dixerunt. Genethlion *ὡς ἀρχὴν ἀγέλων*, quasi principium certaminum, certè in mortè pax secura, & certa victoria. Denique si vita cursum, & labor est; mors est finis laboris, atque cursum, itaque gratia laboranti, uti nox mercenario. Jobi 7. *Et sicut dies mercenarij dies eius:* Quia labor vivere est indefessus, & nocturnæ quietis, hoc est mortis, expectatio.

Quid dicam de errore vitæ, ac deceptione, in qua omnia sunt fucata & vitrea? Quid quod incertum est cui te conditioni addicas, cui vitæ te dedas? Spoliaria, periculosa est: Communis, agitata: Privata, est sine honore: Publica, in strepitu, ac sine quiete: Opes animam curis distendunt, Paupertas affligit, ac misera est: uno verbo, ubi Sapiens omnes conditiones aspexit ita in univertum pronuntiavit Eccl. 1. *Faniam vanitatum, & omnia vanitas.*

Quid

Quid habet amplius homo de universo labore suo, quo laborat sub sole? Quid quod ipsum sæculum nos odit, atque urget in interitum: Vnde cum Cypriano lib. de Mortal. ita placet concludere: Eius est in mundo diu velle manere, quem mundus oblectat, quem sæculum blandiens, atque decipiens illecebris terrenæ voluptatis invitat. Porro cum mundus oderit Christianum, quid amas eum qui te odit, & non magis sequeris Christum qui te redemit, & diligit? Hæc ille. At fortasse aliquis speret aut optet nec cito mori, nec tamē diu vivendo pati. Vt ut recte dixit Seneca, omnis vita supplicium est. Illustre est quod refert Cyprianus in exhort. ad Mart. & lib. de Mortal. & S. Augustinus post ipsum: Cuidam Africano Episcopo animam agenti, atque commeatum poscenti, insignem vultu ac proceritate iuvenem apparuisse, eique voce terribili, atque minaci dixisse. Pati timeatis, exire non vultis, quid faciam vobis: ac recte subiicit Cyprian. lib. de Mortal. Audivit moriturus quod cæteris diceret. Nam qui moriturus audivit, ad hoc audivit, ut diceret: audivit non sibi ille, sed nobis. Nā quid disceret iam recessurus: didicit imo nobis remanentibus, ut dum Sacerdotem Dei qui commeatum petebat, inceptum esse comperimus, quid cunctis expediat agnosceremus. Hæc ipse: Sed quid præcipue agnosceremus: Illud sanē; vivi non posse, & non pati.

II. Sed quod non minus est iis quæ dicta sunt; Quis nescit graves vitæ tentationes ac continua certamina, seu potius eam hanc omnem, esse plenam insidias, laqueis, pedicisque, nostramque in terra mansionem, esse perpetuum certamen. Creaturæ enim omnes nobis laquei sunt, divitiæ, commoda, honores, pulchritudo, sanitas. Quoties inimicus, ait, S. Ambros. lib. de bono mortis c. 6. cordi nostro conatur inferere, quo nos reflectat à sanctitatis proposito, & piis votis; quoties corporeos inimicorum ardore: quoties occurfare facit o-

culos meretricios, quibus castum iusti tentet affectum, ut in proviso amoris spiculo feriat imparatum: quoties inferit animo tuo verbū iniquum, & cogitationes cordis absconditas: ut dicat tibi Dominus, quid cogitas mala in corde tuo: & post pauca. Voluptates sæculi esca quædam sunt, & quod peius est, esca malorum, esca tentationum. Dum voluptatem quæris, laqueos incurris. Oculus enim meretricis laqueus amatoris est. Oculus ergo meretricis est laqueus. Laqueus est etiam sermo meretricis, qui obdulcat ad tēpus fauces tuas, & postea exasperat eas amaritudine conscientie peccatricis. Laqueus est aliena possessio plena amœnitatis. Omne iter istius vitæ plenum laqueorum est: unde iustus dicit. *In vitæ hac qua ambulabam absconderunt laqueos mihi.* Hæc ille eo loco Deinde in c. 7. ita habet. Et quid de extraneis laqueis loquor: Nostri nobis laquei sunt cavendi. In ipso hoc corpore nostro laquei circumfusi nobis sunt, quos debemus vitare. Non credamus nos huic corpori, non misceamus cum eo animam nostrā. Eccl. 6. *Cum amico*, inquit, *misce animam tuam, non cum inimico.* Inimicum tibi est corpus tuū, quod repugnat menti tuæ, cuius opera inimicitie, lites, dissensiones perturbationsque sunt, &c. Jam quid de continuis certaminibus loquar: ita ut Job dixerit c. 7. *Militia est vita hominis super terrā*, & sic nulla pax sperari possit, nisi in morte: unde Cyprianus in lib. de mortal. interpretans dictū Simeonis. *Nunc dimittis servam tuam Domine secundum verbum tuum in pace*: Probans, inquit, scilicet, & contestans, tunc esse servis Dei pacē, & tranquillam quietem, quando de istis mundi turbinibus extracti, sedis, & securitatis æternæ portū petimus, quando expuncta hac morte ad immortalitatem venimus. Illa enim est nostra pax, illa fida tranquillitas, illa stabilis, & firma, & perpetua securitas. Cæterū quid aliud in mundo, quam pugna adversus Diabolum quotidie geritur: quam

quàm adversus iacula eius, & tela conflictationibus assiduis dimicatur; Cum avaritia nobis cum impudicitia, cum ira, cum ambitione congressio est: cum carnalibus vitiis, cū illecebris sæcularibus assidua, & ingis, & molesta luctatio est. Obsessa mens hominis, & undique diaboli infestatione vallata, vix occurrit singulis, vix resistit. Si avaritia prostrata est, exurgit libido: si libido compressa est, succedit ambitio: si ambitio contempta est, ira exasperat, inflat superbia, vinolentia invitat, invidia concordiam rumpit, amicitiam zelus abscondit. Cogentis maledicete, quod lex divina prohibet: compelleris iurare, quod non licet. Tot persecutiones animus quotidie patitur, tot periculis pectus urgetur. Et delectat hic inter diaboli gladios diu stare, cum magis concupiscendum sit, & optandum ad Christum subveniente velocius morte properare: Ita ille,

III. Is fuit hominum sapientum, & sanctorum virorum sensus; & eorum igitur, qui eo pluris æstimare vitam poterant, quod ipsorum vita erat pura, & à criminatione immunis: & omnes tamen prætulere mortem vitæ.

Ac primò, nonnulli tædio affecti sunt vivendi, mortemque optarunt, arbitrati vitam sibi esse diuturniorem. David Psal. 119. *Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est.* S. Paulus ad Philip. 2. *Cupio dissolvi, & esse cum Christo.* Et 2. Cor. 1. *Ipsi in nobismetipsis: responsum mortis habuimus.* 2. Contra quàm homines solent passim mortem appellare necessitatem, ipsi in vita remanserunt propter solam necessitatem atque imperium Dei. Ita Apostolus ad Philipp. 1. *Mihi vivere Christus est, & mori lucrum:* quod explicans Ambros. de bono mortal. c. 2. Primum refert ad vitæ necessitatem, alterum ad mortis utilitatem: Denique, inquit, & Simeon qui ait, *Nunc dimitte servum tuum,* propter Christum expectabat. Christus enim Rex noster est, & ideo quod Rex iubet, deserere non

possumus, & contemnere. Quantos Imperator terræ hujus in peregrinis locis, aut honoris specie, aut muneris alicujus causa jubet derogere? Numquid hi in consulto Imperatore discedunt? Et quanto amplius est divinis parere, quam humanis? Vix re ergo servo Dei Christus est, & mori lucrum. Quasi servus enim non refugit vitæ obsequium, & quasi sapiens lucrum mortis amplectitur. Lucrum est evasisse incrementa peccati, lucrum fugisse deteriora, & ad meliora transisse. Et addidit: *Dissolvi enim & cum Christo esse, multo melius: permanere autem in carne magis necessarium propter vos.* Aliud melius, aliud necessarium. Necessarium propter fructum operis: melius, propter gratiam, & copulam Christi. Hæc Ambrosius. Ex qua doctrina Colligo. Nulli licet è vita egredi in iussu Dei itaque eos qui se intemerunt furioso, fuisse, atque barbaros, idque iguavia præstitisse vel errore deceptos: item licet coacti in vita maneamus, mortem tamen debere esse in votis, ita ut mors sit in desiderio, vita verò in necessitate; contra quam homines vulgò facere solent.

3. Alii diem Natalis sui exhorruerunt, & detestati sunt, ac maledixerunt, hoc factò illud tantum significantes, mortem longè esse meliorem vitæ, esseque optabilius non esse, quàm superesse. Job cap. 3. *Pereat dies in qua natus sum, & nox in qua dictum est, conceptus est homo: Dies ille vertatur in tenebras, non requiratur Deus de super, & non illustretur lumine, &c.* Jeremias etiam acerbiora dixit c. 20. *Maledicta dies in qua natus sum; dies in qua peperit me mater mea, non sit benedicta. Maledictus vir qui annuntiavit patri meo dicens. Natus est tibi puer masculus, &c.* Nonne diceres utrumque; Thracas imitari, qui in die suorum natali lugebant; quem etiam morem observarunt Brachmanes, & Gymnosophistæ. Eodem pertinet quod dixit Tragedus Euripides; optimum esse hominibus omnino non nasci, proximum verò ad mortem ire.

4. Alii mortuos præ viventibus beatioresexistimant, unde dolent se ab initio non fuisse interfectos: felicissimos autem qui nunquam fuerunt. Iobus c. 3. *Quare non in vulva mortuus sum, egressus ex utero non stetit in partu? quare exceptus genibus? cur lactatus uberibus? nunc enim dormiens steterem, & somno meo requiescerem, cum Regibus, & Consuibus terra, & Ierem. c. 20. Audiat ilamorem mane, & ululatum in tempore meridiano, qui me non interfecit à vulva, ut fieret mihi mater mea sepulchrum, & vulva eius conceptus æternus* Et Salomon Eccl. 4. *Et laudavi magis mortuos quam viventes, & feliciorum utroque judicavi, quicquid natus est, nec vidit mala que sub sole fiunt.* Et Apostolus Rom. 7. *Inflex ego homo, qui me liberavit de corpore mortis huius?*

5. Deus ipse præmii loco nonnullis mortem largitus est. Quam multi referunt Tiphonium, & Agamedem cum Delphicum templum construxissent, mercedem ab Apolline petiisse, quam se illis daturum cum promississet septimo post die, eodem mortui sunt. Ita Cleobis & Biton, cum Cydippem matrem iugati ad curram traxissent ad Iudonis templum, & mater rem optimam illis à Dea esset præcata, vitam postridie finierunt, uti scripsere Herodotus & Plutarchus. Unde Mænander *ὅς οἱ θεοὶ φίλοι εἰν, ἐπὶ οὐρανῷ κείνους*. Dilectus Diis in iuventute moritur. Sed omnis fabulis, multa in historiis huius rei nobis supersunt exempla, & Scriptura id disertè asserit, Sap. 4. *Placens Deo factus est dilectus; & vivens inter peccatores translatus est: rapus est ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne scilicet deciperet animam illius, &c. Consummatu in brevi explevit tempora multa, placens enim erat Deo anima illius, propter hoc prope- ravit educere illum.*

IV. Quæ hæcenus dicta sunt longè minoravidentur iis quæ dicenda sunt: inter quæ illud non est exiguum quod semper in vita augentur peccata nostra, & debita, poenæque solvendæ, quibus sola mors terminum ponit; iuxta illud Apostoli Romanorum 6.

Qui enim mortuus est, iustificatus est à peccato.

Nota 1. vix fieri posse ut in sæculo homines communiter viventes non peccent mortaliter inter tot occasiones peccandi, & tentationes, cum anima longa peccandi assuetudine, huic sæculo inoleat, uti patet experientia: Ideo advertit Sanctus Ambrosius, misericordia Dei factum fuisse, ut post peccatum homo morti esset obnoxius, ne (inquit cap. 4. de bono mortis) quo esset vita diuturnior, eo fieret culpa numerosior, passus est igitur Dominus subintrare mortem, ut culpa cessaret.

Nota 2. de fide esse neminem diu esse posse sine peccato veniali, itaque diuturnam vitam occasionem, esse necessariam innumerorum peccatorum. Cum igitur nihil gravius esse possit quam Deum offendere, licet in minimis; idque quandiu erit vita superstes necessè sit committere, quia de mortuo tantum dixit Apostolus eum esse iustificatum à peccato; quæ tandem spes boni nos vitam longiorem optare persuadebit, cum bona sint incerta, peccata sint certa: ac licet certa essent bona, si tamen hæc fieri non possint, nisi Deum meum offendam; sine præclaris operibus malo mori, quam cum illis, Deum meum vivendo offendere. Itaque Sanctus Ambrosius cap. 2. de bono Mortis, quid igitur tantopere vitam istam desideramus, in qua quanto diutius quis fuerit, tanto maiore oneratur sarcina peccatorum: Ipse Dominus ait, *Sufficit dies malitia sua, & Iacob dixit: Dies annorum vita mea quos peregrinor, centum triginta, minimi, & mali: non quia dies mali, sed quia nobis accessu dierum, malitiæ incrementa cumulantur. Nullus enim dies sine nostro peccato præterit: Vnde egregiè Apostolus ait, *mibi vivere Christus est, & mori lucrum: Aliud ad vitæ necessitatē referens, aliud mortis utilitatē; & postea, quod iam supra retulimus: Lucrum est evasisse incrementa peccati, lucrum fugisse deteriora, & ad meliora transisse. Hæc Sanctus ille Pater,* Ac*

At inquires, amara mors est impio, quia in peccato moritur, vita autem dulcis, quia peccata sua emendabit. Sed pulchrè idem Ambros. cap. 7. Amara quidem mors impio, sed tamen amarior vita quàm mors. Gravius est enim ad peccatum vivere, quàm in peccato mori; quia impius quamdiu vivit, peccatum auget: moriatur, peccare desinit: Plerique criminum suorum absolutione lætantur; si emendaturi sunt rectè: si perseveraturi in eis, stultè: quia longè illis plus damnatio profuisset, ne incrementa facerent peccatorum. Hæc ipse & benè. Sed rem nemo gravius explicat Apostolo, qui docet impium, longiorè vitam concessam sibi ad emendationem, convertere in suam perniciem, Roman. 2. *An diuitias bonitatis eius, & patientia, & longanimitatis contemnis? Ignoras, quoniam benignitas Dei ad penitentiam te adducit, secundum autem duritiam tuam, & impenitens cor, thesaurizas tibi iram in die ire, & revelationis iusti iudicii Dei.* Idem iudicavit Nazianz. orat. in Christi Nativit. Mortem in paradiso elucrat homo, & peccati præcisionem, ne malum immortale foret: Ita pœna ipsa in misericordiam cessit. Et Boëtius lib. 4. de consolat. prosa 4. Si nequitia miseros facit, inferior sit necesse est diuturnior nequam: quos infelicissimos iudicarem si non eorū malitiam, saltem mors extrema finiret. Vnde absolute de omnibus pronuntiat Sapiens Ecclesiast. 7. *Melior est dies mortis, die natiuitatis.* Rationem dat Olimpiodorus: Transitus dies è stadio nos abducit, & si quidem peccator est qui decedit, peccare ultra iam desinet: Qui verò fuerit iustus, vita perfruetur æterna.

V. Eodem accedit quod semper deteriores finis vivendo, nec ferè quisquam emendatur, sed vitia corroborantur: Paulatim enim assuetudine habitus contrahuntur, & audacior fit animus, & pudor abicitur. Quàm multorum illa vox, si in pueritia aut

infancia fato concessissem, longè quàm hoc tempore de mea salute certior essem. Item quàm multi priores annos desiderio, & voto revocant cum Iobo cap. 29. *Qui mihi retribuut ut sim iuxta menses pristinos, &c. Sicut fui in diebus adolescentia mea, quando secretè Deus erat in tabernaculo meo: quando erat omnipotens mecum, & in circuitu meo pueri mei: Quando lavabam pedes meos butyro, & petra fundebat mihi rivus olei.* Etenim inter viros etiam spirituales res benè se habere creditur si fervorem suæ conversionis, & primos ardores retinuerint.

VI. Propter periculum amittendæ innocentia. Parum est quod vita diuturna non emendemur, aut meliores evadamus; illud longe molestissimum est, quod diu vivendo, innocentiam vix conservare possis, unde, ut sæpe dicitur, quos Deus diligit, statim eripit è vita iuxta illud Sap. 4. *Consummatus in brevi explevit tempora multa, &c. Condemnat autem iustus mortuus viros impios, & iuventus celerius consummata, longam vitam iniusti, &c.* Hinc permittit aliquando Deus populares morbos, ut multi morte præcepti subducantur periculis, ut contingit in lue quæ per quindecim annos Africam fere universam devastavit, ut advertit Sanctus Cyprianus libro quem scripsit de Mortalitate, ubi hæc habet: Improvidi, & ingrati sumus, Fratres dilectissimi, ad divina beneficia, nec quid nobis conferatur, agnoscimus: Excedunt ecce in pace tutæ cum gloria sua Virgines, venientis Antichristi minas, & corruptelas, & lupanaria non timentes: pueri periculum lubricæ ætatis evadunt, ad continentia, atque innocentia præmium felicitet perveniunt: tormenta iam non timet delicata matrona; metum persecutionis, & manus, cruciatulque carnificis, moriendi celeritate lucrata, &c. Ex quibus corrigenda sunt erronea vulgi iudicia.

VII. Ob difficultatè perseverantia, propter

summam creaturæ inconstantiam, & mutabilitatem: Quid accidit Salomoni ob vitam diturnam. 3. Reg. cap. 11. *Cumque iam esset senex, depravatam est cor eius per mulieres, ut sequeretur Deos alienos, nec erat cor eius perfectum cum Domino Deo suo.* Quid Regi Ioas qui sanctus fuit adolescens, cum fuit sub disciplina Ioadæ Pontificis, sed postea Deum oblitus, servorum suorum ferro concidit:

VIII. Ob incertitudinem salutis, & periculum damnationis, in quam multi incurrerunt longitudine vitæ, qui si citius sublati fuissent, viverent in cælis beati & nunc in inferis torquerentur. Modico tempore perditur beata æternitas.

IX. Quia per mortem acceleratam acceleratur beatitudo, & consortium cum Deo: Et quoniam illa omnia pericula deessent in vita longiore, quantum illud est quod vita prolixiore retardatur beatitudo, & cum Deo consortium, cuius boni vel minima retardatio magnum damnum est: Psalm. 41. *Fuerunt mihi lacrymæ: a panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, ubi est Deus tuus. Hæc recordatus sum, & effudi in me animam meam:* Hinc omnibus Sanctis vita ædior fuit, dum cogitarent beatitudinem à qua retardabantur: Hoc sensu dixit Paulus ad Philipp. 1. *Desiderium habens dissolvi & esse cum Christo:* eodem Sanctus Ioannes Apocalypsim finivit, *Amen, veni Domine Iesu.* Hinc mors in desiderio fuit, quod sit initium vitæ semper mansuræ, unde Themistius ait, *θανατόν δὲ δὲ δὲ εἰς θεόν.* Quod sursum evehat ad Deum, tantum igitur abest ut timeatur. Nam, ut ait Cyprianus libr. de Mortal. Eius est mortem timere, qui ad Christum nolle ire: eius est ad Christum nolle ire, qui se non credit cum Christo incipere regnare, &c. Et postea: Cum ergo Christum videre gaudere sit, nec possit esse gaudium nostrum, nisi cum viderimus Christum; quæ cæcitas animi, quæ ve dementia, est, amare pressuras,

& pœnas, & lacrymas mundi, & non festinare potius ad gaudium, quod nunquam possit auferri? Hoc autem fit, Fratres dilectissimi, quia fides deest; quia nemo credit futura esse, quæ promittit Deus, qui verax est, cuius sermo credentibus æternus, & firmus est, &c. Quibus ego adiungam, nos singulis diebus in Oratione Dominica postulare, contractionem vitæ nostræ, & accelerationem mortis, ut ingrediamur in regnum cælorum, cum dicimus, *Adveniat regnum tuum,* & tamen deinceps desiderio planè contratio, mortē perhorrescimus. Audi eundem. Quam præposterū est, inquit, quamque perversum, ut cum Dei voluntatem fieri postulemus, quando evocat nos, & accersit ex hoc mundo Deus, non statim voluntatis eius imperio pareamus? Obnitimur & reluctamur, & pervicacium more servorum ad conspectum Domini cum tristitia & mœtore perducimur, exeuntes isthinc necessitatis vinculo, non obsequio voluntatis, & volumus ab eo præmiis cælestibus honorari, ad quem venimus invitati? Quid ergo oramus, & petimus ut adveniat regnum cælorum, si captivitas terrena delectat? Quid precibus frequenter iteratis rogamus, & poscimus, ut acceleret dies regni, si majora desideria, & vota potiora sunt servire isthinc Diabolo, quam regnare cum Christo? Hæc ille, & quidem non minus verè quam eloquenter. Quod ad me attinet satis mirari non possum cur non audeant mortales, amicis, & contanguineis, si in morbo periclitenter, nuntium mortis afferre. Quasi hæc vox eos terrere debeat, finis adest malorum, & tentationum, & criminum: adest autem initium bonorum omnium. Eundem ad cælum; proficiscendum ad Deum; capeendum est regnum: Videndus ille quem dilexisti, quem amasti, quem tantopere desiderasti. Sed nimirum nunquam illi Christum dilexerunt, nunquam amaverunt: alioqui enim, ut

ait Gregorius homil. 15. in Ezech. Anima Christi amore faucia, tota eius ardet desiderio: nulla iam quæ in mundo sunt concupiscit: presentis vitæ longitudinem, pœnam deputat: exire festinat, & amoris amplexu in cœlestis Sponsi visione requiescere. Mens itaque quæ jam talis est, nullam præsentis sæculi consolationem recipit, sed ad illam, quæ diligit medullitus suspirat, fervet, anhelat, anxiamur: vult ei fieri salus sui corporis, quia transfixa est vulnere amoris. Hæc Gregorius.

Sed plerique mortem timent, ac reformidant. Fateor, sed injuriâ.

1. Quidem, quia vel in morte nullus est sensus, vel certè perexiguus, imò si est aliquis, omnis sensus est vitæ, mors quip, e à sensu liberat, est enim separatio animæ & corpus, & ut loquitur Ambr. cap. 8. Anima absolvitur corpus resolvitur; quæ absolvitur gaudet; quod resolvitur nihil sentit, quod nihil sentit, nihil agnoscit. Quid quod, ut aiebat Socrates apud Platonem in Axiocho; Mors, neque circa vivos neque circa defunctos est; quoniam circa vivos quidem non est defuncti vero non existunt. Præclarum quod aiebat Anaxagoras *ὁ δὲ διδάσκαλος εἶναι θανάτου*. duas esse mortis doctrinas; τὸν τε πρὸ τῆ γενέσεως αἰ χρόνον, & τὸν ὄπνον. alteram, tempus antequam nati sumus, alteram, somnum: vide quid utroque tempore perulcris: Idè cogita de morte.

2. Si mors gravis est, non lenitur retardatione, sed potius fit gravior; semper enim moriendum est: cur non potius igitur citò quam tarde, præsertim cū melius sit solvissè, quam debere. Vnde cum Augustinus Episcopum animam agentem invisisset eique diceret, illum, ut Ecclesiæ necessarium vivere ad huc possè; respondit alter, si nunquam, (supple moriendum est) bene: si aliquando, quare non modo? Nam erit ratio post retardationem.

3. Si aliquid graue est; Equidem (inquit Ambr. cap. 8.) non mors ipsa terribilis est, sed

opinio de morte, quam unusquisque pro suo interpretatur affectu, aut pro sua conscientia perhorrescit. Sui igitur unusquisque conscientie vulnus accuset, non mortis acerbitate. Certe is quibus gravis est timor mortis, non est grave mori, sed grave & vivere sub metu mortis. Non ergo mori gravis, sed metus mortis. Metus autem opinionis est, opinio verò nostræ infirmitatis, contraria veritati. Opinio autè non mortis utique, sed vitæ est. Ergo illud grave, vitæ magis invenitur esse. Liqueat igitur quia mortis metus, non ad mortem referendus est, sed ad vitam. Hæc ille.

At inquit mors est gravis, propterea quod sequuntur mortem, nempe iudicium & supplicia. Sed l. ex Ambr. ibid. Quid ad mortem, id quod post mortem est? Si autem quæ post mortem sunt, referantur ad mortem, eadem etiam quæ post vitam sunt, referantur ad vitam. Nulla ergo erunt supplicia, quæ referantur ad mortem. Mors enim ut supra diximus, absolutio est, & separatio animæ, & corporis. Non est atem mala solutio, quia dissolvi, & esse cum Christo, multo melius, & ex eodem ibid. Non habemus quod in morte, (addimus nos, vel post mortem) metuamus, si nihil quod timendum sit, vita nostra commisit. Et enim prudentibus, delictorum supplicia terrori sunt, delicta autem non mortuorum actus sunt, sed viventium. Vita igitur ad nos refertur cuius actus in nostra potestate est, mors autem nihil ad nos. 3. Non omnes aliquid timent post mortem, sed multi sperant. Et ex eodem ibid. Non utique mors pessima generaliter, sed pessima specialiter peccatorum. Denique pretiosa iustorum. Vnde liquet acerbitate non mortis esse, sed culpæ, culpa verò ad vitam pertinet. Hæc ipse addamus; nam tempore vitæ peccata committuntur.

Sed vita dat spatium merendi, ac pernitendi. Quam vana hæc spes, ac pollicitatio?

x. enim

enim id falsum esse satis docet quotidiana experientia. Certe qui gravi morbo afflicti sunt, innumera se facturos, si convaluerint pollicentur: quis tamen ex morbo recreatus, sit melior? 2. ut vita spacium est pœnitentiæ, ita facultas est peccandi, immo & certitudo: sed maius est periculum peccati quod certum est, quam spes merendi quæ semper est dubia, incerta, & ut plurimum fallax; quod unusquisque in se potuit experiri.

Ex quibus omnibus concludo in hodierno miraculo, totum beneficium fuisse Matris, non autem filii, unde Exangelista innuit Christum ad solam matrem respexisse, eamque unicam solatam fuisse: *Quam cum vidisset Dominus, misericordia motus super eam*: non utique super filium, qui ab huius vitæ calamitatibus liberatus erat, atque ereptus. Quamquã ad eius providentiam attrinuit, ne Matris consolatio, filio fraudi esset. Proinde qui lugent mortuos, fere se ipsos tantum desunt, suamque conditionem atque orbitatem; ac se ipsos solum amare se ostendunt: Nam si suis bene esse vellent, illis certè gratularentur, quod iam portum teneant, quod liberi sint ab omnibus vitæ incommodis, quod felicitatis possessores iam existant, quod fecerint, quod semper facere debuissent, ac nisi fecissent, gravius aliquando facturi essent. Hinc plane me tui miseret, O Adolescens, qui cum portum teneres, ex portu in medium mare, & sævam tempestatem rejectus es, &c. Quin & vestram sortem vobis invideamus. Felices Mortui, qui iam in tuta statione securi quiescitis, dum nos in huius vitæ turbidibus jactatur, incerti de exitu, & cum salutis periculo, &c.

Quid censeatis, Auditores, de primo hoc sermone habito in gratiam mortis, ad versus nimium amorem, quo ut plurimum homines affecti sunt: erga vitam? Ego quidem hunc elicio fructum, oportere nos ad omnem eventum paratos esse, ac vitam pariter ut mor-

tem contemnere. Itaque, ut ipsis S. Cypriani verbis libro de Mortal. concludamus: *Mente integra, Fratres dilectissimi, fide firma, virtute robusta, parati ad omnem voluntatem Dei sumus; pavore mortis excluso, immortalitatem quæ sequitur, cogitemus.* Hoc nos ostendamus esse quod credimus, ut neque charorum lugeamus excessum; & cum accersitionis propriæ dies venerit, incunctanter & libenter ad Dominum, ipso vocante, veniamus. Quod cum semper faciendum fuerit Dei servis, nunc fieri multo magis debet, corruente iam mundo, & malorum infestantium turbinibus obfesso, ut qui cernimus cœpisse iam gravia & scimus imminere graviora, lucrum maximum computeamus si isthinc velociter recedamus, Si in habitaculo tuo parietes vetustate nutarent, &c. nonne omni celeritate migrates? Si navigante te turbida & procellosa tempestas fluctibus violentius excitationis prænuntiaret futura naufragia, nonne portum velociter peteres? Mundus ecce nutat & labitur, &c. tu non tibi gratularis, quod exitu maturiore subtractus, ruinis & naufragiis, & plagis imminentibus exuaris? Considerandum est, fratres dilectissimi, & identidem cogitandum; renunciasse nos mundo, & tanquam hospites & peregrinos isthic interim degere. Amplectamur diem qui assignat singulos domicilio suo, qui nos isthinc ereptos, & laqueis sæcularibus exsolutos paradiso restituit, & regno cœlesti. Quis non peregre constitutus properaret in patriam regredi; quis non ad suos navigare festinans, ventum prosperum cupidius optaret, ut velociter charos liceret amplecti Patriam nostram Paradisum computamus, parentes Patriarchas habere iam cœpimus; quid non properamus, & currimus, ut patriam nostram videre, ut parentes salutare possimus: Magnus illic nos charorum numerus expectat, parentum, fratrum, filiorum,

frequens nos & copiosa turba desiderat, jam de sua immortalitate secura, adhuc de nostra incolumitate sollicita. Ad horum conspectū & complexum venire, quanta & illis & nobis in commune lætitia est: qualis illic cœlestium regnorum voluptas, sine timore moriendi, & cum æternitate vivendi? quàm summa, & perpetua felicitas? illic Apostolorum gloriosus chorus: illic Prophetarum exultantium numerus: illic Martyrum innumerabilis populus, &c. triumphantes illie Virgines, &c. remunerati misericordes, qui alimentis & largitionibus pauperum, justitiæ opera fecerunt, qui Dominica præcepta servantes, ad cœlestes thesauros æterna patrimonia transtulerunt. Ad hos, fratres dilectissimi, avida cupiditate properemus, ut cum his citò esse, ut citò ad

Christum venire contingat, optemus. Hæc ille. Post hæc verba quis tuus esse potest sensus, mi Auditor, quis ardor animi, quantus huius vitæ contemptus, quantum futuræ desiderium: In his cogitationibus quàm multorum animi sua corpora deseruissent nisi firmis vinculis fuissent detenti: Sed homines carnales, & luto affixi, cum nil præter hæc præsentia norint, aliud cogitare non possunt, sunt enim quos Christus appellat filios huius sæculi, quos opponit filiis lucis. Isti cum aliud cognoscant quàm res corporeas, cœlestes ambiunt, & meliorem vitam desiderant, scilicet immortalem atque beatam quam nobis dare dignetur Iesus Christus, Amen.

FERIA QUINTA

DOMINICÆ QUARTÆ IN QUADRAGESIMA.

CONCIO SECUNDA.

In idem Miraculum resurrectionis filii viduæ Naim;
Vitam Morti præferendam:
Contra Concionem præcedentem.

Et resedit, qui erat mortuus. Lucæ 7.

Sermoni de morte, nullus magis est affinis neque propior sermone de vita; sicut è cunctis rebus nulla minus distat à morte quàm vita, ita ut una cum altera esse permixta videatur Eccli. 33. *Contra malum bonum est, & contra mortem vita, &c.*

Et sic intueri in omnia opera altissimi, duo & duo; & unum contra unum: Nihil in Dei operibus solitarium est: duo & duo: Societas tamen est rerum omnino contrariarum, quæ se universæ respiciunt, aliæque adversum alias oppositæ sunt, bonum est è regione mali, vitæque è regione

regione mortis. Nonne istud est, quia sicut differit eruditè S Greg. Nyssen, in vita Moſis; contrarium unum ſuo contrario ſinitur, adeò ut unum in alterum iniret, quoniam unum ſe uſque ad alterum extendit; ita dies ſinitur nocte, ſed per eum deſinendo, ſe uſque in eam inſinuat; ac generali er loquendo, quicquid terminat aliud, immediatè ipſi conjungitur: omnis diſtancia ſit per intervallum, minimū omnium eſt id quod eſt indiviſibile: quia & inter terminans & terminatum, ne unū quidem indiviſibile reperitur, omne enim uſque ad terminum ſuum extenditur, unde ſit ut nulla ſit diſtancia: ac proinde conſequens eſt ut quemadmodum omne contrarium ſinitur in eo quod ipſi oppoſitum eſt, cujuſmodi ſunt mors & vita, nihil in morti vita, vitæque morte propinquius exiſtat. Vel forſan, hic locum habet Ariſtoreliſ doctrina, rem quamlibet generi eſt contrario ſuo. Nil caeſcit quod non eſſet frigidum; & quod creatione accipit eſſe, antea in non eſſe erat; atque ut nihil de cæteris omnibus contrariis dicatur, peculiare id morti eſt ac vitæ, ut ſe comprehendant includantque mutuo. Primus mortis occurſus qui accedit homini, ſit in vita; incipiendo mori ſtatim ac vivere incipit; moriendo eo diutius, quo diuturnius vivit, & cauſa cur moriatur ſemel omnino, eſt quod deſinit vivere. Doctrinam hanc debeo Magiſtris pluribus; unum duntaxat nominabo hac vice: Proſper eſt Aquitanicus lib. 2. de vocat. Gent. c. 21. Vita hujus, inquit, principium, mortis exordiū eſt, nec prius incipit augeri ætas noſtra, quàm minui: cui ſi quid adjicitur ſpatii temporalis, non ad hoc accedit ut mandat, ſed in hoc tranſit ut pereat. Hæc ille. Inde evenit ut primus hominis tumulus ſit venter matris, quem poſſum appellare ſepulchrum vivens, nam in eo incluſus incipit mori. Sicut contra reperimus vitam in morte, quandoquidem in ea & per eam inchoamus vitam, quæ ſola mortem

non habet cum æterna ſit: ita ut tumulus nobis ſit inſtar matricis, ubi vitam reſumimus. Cum igitur tam arcta ſit connexio ſucceſſioque; neceſſaria inter vitam & mortem, quandoquidè de hac locuti ſumus ex occasione obitus filii viduæ Naim, reliquum eſt modò ut diſſeramus de illa quoniam reſurrectione eam recuperavit, & reſedit qui erat mortuus. O Sapientia divina, Verbum Incarnatum, Chriſte qui modo admirabili vitam mortemque in te junxisti, Apoc. 2. *Qui ſuit mortuus & vivit, & cap. 5. Vidi agnum ſtantiem tanquam occiſum,* dirige animum meum & linguam, gubernaque corda eorum qui me audiunt, quandoquidem vivere pro te volumus & mori, ſecundum Apoſtoli tui ſenſum Rom. 14. *Sive enim vivimus, Domino vivimus, ſive morimur, Domino morimur, ſive ergo vivimus, ſive morimur, Domini ſumus.* Tuque ô Sancta Virgo, vitæ noſtræ moderatrix, Dominatrixque noſtræ mortis, cui utramque conſecramus, ô poſſimus tuo in culto vivere, morique in protectione tua. Id à te nunc depoſcimus in hoc Sermone, tibi que cum Angelo dicimus.

NON difficile eſt, meminiffe vos, Auditores, quòd heri vobis propoſui de reſurrectione filii viduæ Naim, ſcilicet, An quemadmodum mater incomparabile beneficium acceperat, recuperando filium miraculo reſurrectionis; Ita actio illa fuiſſet magnæ utilitati filio, aut contra, an ei fuiſſet damno & detrimento. Atque ut propoſitionem magis generalem, communioſioremque facerem, eam hiſce verbis induxit; Utrum ſcilicet anticipata mors melior eſſet vita prorogata: quam permiſſi contrariæ utriuſque partis diſputationi, quarum prima propugnavit cauſam Mortis, adverſus Vitam, reſervato Sermone hodierno ad prorogata vitæ deſenſionem. Opinio quam habeo de Iudiciorum veſtrorū integritate, me in eam ſpem adducit, cum unā autem præſtiteritis benevolam primæ parti,

vos reservate alteram contrariæ pariter audiendæ. Cur enim vero putatis naturam oculos duos nobis, duasque aures dedisse, nisi ut nos commonefaceret partiri æqualiter aspectum nostrum, & considerationem facilitatemque nostræ audientia, juri, querimoniis, & defensionibus ambarum partium? Ac tamen si duplicavit geminavitque in nobis pleraque alia membra, uti habemus omnes duo brachia, manus duas, duosque pedes; ut plurimum nihilominus in membris omnibus cum dextrâ crassius sit, robustius, aptiusque actioni, in oculis tamen & auribus eorum qui iusta proportione constant, nulla est distinctio, sed absoluta similitudo, ut qui primo loquuntur, videnturque auris dextræ facilitatem & gratiam obtinuisse, nihil supra cæteros postremò locuturis anticipatione aliqua sperent, quandoquidem auris sinistra, quæ videtur ipsis relicta, nihil minor inferiorque sit dextra: sicut etiam oculi duo, ambo sunt unice similes, eorumque actio ita communis est utrique, ut non nisi eadem visio, atque una tantum actio sit. Non dubito, quin prior ille sermo permultos commoverit, quemadmodum olim Tractatus de Immortalitate animæ à Platone Philosopho scriptus, voluntariam mortem plerisque persuasit, uti Cleombroto: quanquam factum illud plenum fuit furoris, rabiei & crudelitatis: Sed quid accidisset, si Philosophus ille, majoribus quam Ethnici habuerint, luminibus illustratus, sermoni suo addidisset reliquas rationes quas protulimus? procul dubio, maxima pars sibi vitam eripuisset; saltem fuisset nemo, quin eam contempnisset, & optavisset mori, credidissetque vita sibi prorogata retineri se diu in supplicio, suumque exilium extendi. At quandoquidem qui locuturus est in gratiam vitæ adversus mortem, tantum benevolentia gratiaque promittit sibi apud vos, quantum qui illam impugnavit, oro vos ejus causa, renovare attentionem ve-

stram, eique audientiam eo benigniore præstare, quòd à parte ipsi contraria jam ante occupati estis. Taceo, ut tribuam illi otium loquendi: silentium Auditores, ecce exordium facit. Mirari satis non possum consilium ei propositum qui ante me sermonem habuit, qui tam acerbè ac injuriosè locutus fuerit de Vita ad commendationem Mortis, cum sine Vitæ beneficio, nec potuisset quidquam dicere; quis enim fuisset, non vivendo; neque ullum habuisset cui loqueretur? qui enim essent Auditores, nisi efficeret vita ut essent, cum esse amittant cum vita? Ita ut idem mihi videatur fecisse ac ij qui utuntur eloquentia, ut eloquentiam vituperent, qui quidem non metuendi admodum essent in accusatione sua, nisi eadem ipsa quam culpant uterentur. Verum quanquam varias habeo causas conquerendi de adversario, uti quòd criminatus est vitam, commendaverit mortem & excusarit, contra communem naturæ sensum, ordinariumque judicium hominum, à quibus nihil invenitur melius, suaviusque vita, nec horribilius quidquam & formidabilius morte: nolim tamen uti exprobratione, ne videar magis accusationem amasse quàm defensionem, quam volo totam insumere respondendo illis quæ mihi obiecta sunt.

Principio igitur adversarius varia vitæ incommoda, atque ærumnas enumeravit, unde vitam execratus est, mortem autem optandam esse dixit, quæ horum malorum finis esset, atque terminus: Sed nimirum ut ait S. Doctor theus Doctrinal. 12. Illud ex pusillanimitate, atque ignorantia procedit, A prima incipiamus; Etenim, ait, est animi fracti miseris succumbere, atque ad mortem confugere quod adversa pati non possis: Ita abiectissimus quitque dum vitæ ærumnas ferre nequirit, sibi mortem conscivit. Quare S. August. lib. 1 de Civit. Dei c. 26. negat fortes esse æstimandos, qui sibi violentas manus intulerunt, sed

sed abiectos, & fractos, cum malis ferendis impares essent: Præsertim cum fortitudo plus in sit in ferendo, & patiendo, quam in agendo. Sicut igitur columna si tenuis sit atque debilis, facile frangitur si nimium oneretur; Ita etiam animus fractus succumbit adversis. Ad hæc nemo ex dolore mortem optet nisi ex desperatione, quæ semper imbecillitatis est comites. Sunt qui in hunc sensum verba Jobi accipiant c. 7. *Quamobrem elegit suspendium anima mea, & mortem ossa mea. Desperavi, nequaquam ultra jam vivam*: quanquam per hoc tantum significare voluit vir Sanctus, de se actum esse, suumque morbum planè esse lethalem. Quid quod etiam ipsa mors ab eiusmodi hominibus timeatur, maximaque eorum pars illi seni similis sit, qui cum se pius mortem inelamasset, ipsaque venisset, statim addidit, non ideo eam vocasse, ut se interimeret, sed ut falce quo premebatur, se sublevaret. Sic dicebat Lycophron Poëta: Quando procul adhuc mors abest, oreus desideratur ab infortunatis; cum verò obrepit *ἡ μοῖρα δόσπονδρος*, ultima vitæ unda, cupimus vivere, nulla enim vivendi fatuitas est, lu quos omnes gravis illa reprehensio cadit, de qua locutus est ad versarius, facta, uti refert Cyprianus lib. de Mortal. Episcopo morturo commeatum petenti, ab Angelo eum graviter obiurgante. Pati timetis, mori non vultis, quid faciam vobis? Quod si qui desperatiores sunt, profectò ne diu mortem timeant, semel obeunt: cum si fortes fuissent, neque pati fugissent, neque mortem timuissent. Itaque refectè Dorotheus, non tantum illum seipsum perimendi futorem, sed solum mortis desiderium ex impatientia, & pusillanimitate proficisci docet, cum ait: Sunt autem nonnulli, in his quæ sibi acciderunt adversa, adeò impatientes, & debiles, ut vitæ ipsi abrenuntient, & mori optent ut his liberentur.

Sed quorsum etiam eiusmodi desiderium appellavit ignorantiam? quoniam, Auditores, è levi febre in ardentem decidunt, deprecantur

tesque restim, ad ignem damnantur. Ignorant enim hi, inquit Dorotheus, loc. cit. terribilem necessitatem quæ animam incumbit, cum è corpore egressa est. Magna, pergit ille, magna Dei clementia est fratres, dum in hac vita sumus; sed ignorantes quam graviora sint, quæ post obitum expectamus, ad hæc tantum pœnitentiæ oculos flectimus, quæ profectò gravia non sunt. An ignoratis sententiam senis illius, cum interroganti fratri, atque dicenti, quod mori optaret, respondit, ut tribulationem fugias, istud optas: sed ignoras quod quæ ventura sunt, graviora sunt, & acriora multò his. Alius item cum senem interrogasset, unde fieret quod sibi molestum esset in cella sedere, accepit: Quia nondum prospexisti in futuram requiem, vel afflictionem. Si enim hæc animo diligenter inspicias, & mediteris, etiam si cella tua vermes scaturiat, ut ad collum usque immergaris in illis; sustineres utique absque molestia ulla & difficultate. Hæc ille.

1. Igitur quoniam quæ inexperta sunt leviora putantur, hinc fit, ut Vitæ mala acerbissima putentur, quoniam ea sumus experti; Mortis autè faciliora, ob inexperiencem: Præsertim pauci admodum animarum cruciatus, atque tormenta astiment, sed omnia sensu metiantur; hæc ipse naturalis de morte metus, in ingentis alicuius mali suspicionem etiam minimè expertos vocare possit. Quanquam nec desit in aliis experientia; quot enim accidunt in morte symptomata: quot formæ in vultu diversæ: quot mutationes: quot membrorum adductiones, & iactationes: quis sudor, quis singultus: quam populatum corpus exangue: quæ omnia transigi non possunt sine ingenti dolore.

2. Quoniam quæ in morte contingunt maxima ex parte à nobis ignorantur: Sed vesò in primis quid animam passuram existimamus, cum è corpore egredietur, ignara illius vitæ quam ducere incipiet, in qua nihil eorum videbit quæ nunc sibi nota sunt: nam ut ait David, *in illa die peribunt omnes cogitationes eorum*: videbit

videbit nimirum se exutam rebus omnibus; spoliatam omnibus diuitiis, communibus, & propriis, derelictam ob omnibus; stupentem ad præterita; ignaram præsentium; futurorum incertam.

Deinde quid passuram putamus in illa solitudine horribili ac tenebrosa, ex passionum suarum societate, quibus misera crucianda relinquentur? Vnde ex Dorotheo loc. cit. aiebat Evagrius, peccatorem hominem qui Deum rogaret, ut cito vitam suam finiret, similem eius esse qui fabram lignarium obsecraret, ut lecticam ægroti cito contereret. Ex hoc enim corpore fit, ut anima à suis passionibus avocetur, & abstrahatur, comedat, bibat, dormiat, deambulet, gradiatur cum amicis: Cum autem soluta fuerit hoc corpore, una erit cum passionibus eius, ideoque semper sub ipsis, & in ipsis affligetur, & punietur, ita ut disturbata; & incensa ab earum molestia, diductaque, & dispersa per varia, non queat etiam Dei reminisci. Consolatur enim animam memoria Dei, ut ait Propheta: *Memor sui Dei, & delectatus sum.*

Rem totam duplici exemplo exponit. Primum est cuiusmodi. Includatur quis vestrum in abditam, & obscuram cellulam, triduumque tantum sustineat in ediam & jejunet, non bibat, non dormiat, non conveniat cum aliquo, non oret, non cantet, neque omnino memoriam Dei ullam habeat, intelliget profecto quid in se agant possint que passiones. Quod si hoc, cum etiam corpore, quanto magis cum anima fuerit egressa à corpore, & illis tradita atque omnino coniuncta, atque addicta? Nemini sane dubium esse debet passuram eam gravissima cum illis. Alterum exemplum erit à corporali adustione, quæ vel minima, tantum parit dolorem; ac subdit: At quem ignem, quam flammam, quod incendium ist hic caligna factura sunt? Vt corpus melancholicum, & distemperatum,

continuè ab ipsa melancholia, & distemperantia uritur, & affligitur, sic anima vitii subiecta, semper à malitia, & iniquitate sua torquetur, atque in perpetua memoria, dolore, & amaritudine est passionum quæ ipsam adurunt, & incendunt. Et præter hæc, ut pergit, Quis possit, fratres, horrenda illa loca narrare? Tortores terribiles, animas infelices duro cruciatu torquentes; ignem incorruptibilem, ac semper ardentem; tenebras inexplicabiles; asperos & rigidos Iudices, & ultores, atque alia dira, & innumerabilia tormenta; quæ omnia debita proportione, animarum delictis, etiam pravis earum voluntatibus accommodata sunt. Sed satis est eo. Verum omnem horrorem superat quod Chrysost. ait, si non essent scilicet flumina isthic quæ ignem fluere, non Dæmones horrendi, at solū ex judicatis, hi gloria & triumpho cæli donarentur, illi in gloriam, & in honorem relinquerentur, ne viderent gloriam Domini, hanc pœnam, hanc ignominiam, hanc confusionem omni tormenti genere, omni gehenna longe maiorem esse. Accedit præterea casus sui dolor, conscientie morsus, & memoria amarissima malefactorum, quæ omnia duriora sunt quibuscumque tormentis.

Ille nimirum plerisque est post tempestatem portus; qui est tantopere adversarius prædicavit; Ille malorum terminis, minorum scilicet, sed initium maximorum, & æternorum. Magna igitur ignorantia est, ut vitæ huius molestias, atque ærumnas evites, in mortis sinum convolare, cum in ipsa morte, longe majores existant: Et vera sane est Dorothei doctrina; magnam esse Dei clementiam dum in hac vita sumus.

Potuissem hic adversario reponere, si quædam sunt in hac vita difficultates, multas quoque esse honestas voluptates, quæ omnes molestias deliniant: & ad minimum, sicut vitæ nostræ tempus diebus atque noctibus distinguitur:

guitur; ita vitam nostram doloribus, & jucunditatibus distingui, nullam verò esse in morte voluptatem. Sed tantum objectis ab eo uti volui, atque ostendere vitam ærumnas non efficere mortem amabilem, eo usque ut Mæcenus, vir alioqui voluptatum amantissimus diceret, male se vitam æternam cum maximo cruciatu palo transfixum vivere, quàm interire; cum summum malorum omnium esse diceret non esse, quod morte contingere credebatur: Idem dixit Euripides in Oreste. κακῶς τὴν κρείττον ἢ καλῶς θανεῖν. Male vivere præstat quàm bene mori.

Hinc facilis est ad II. accusationis caput, responsio, quo vita culpabatur quod inquammeris insidiis, & laqueis appeteretur, quorum alii essent in nobis, alii passim extra nos ab inimicis tenderentur, adhæc, quod perpetuum esset certamen, nullaque pace frueretur, itaque mortem esse optandam, quæ finem insidiis atque præliis afferret. Quæ quidem omnia, 1. Difficilem vitam ostendunt; non tamen suavem interitum, 2. insidiis appeti & certamine, non esse vinci, sed causam habere victoriæ. Fateor, insidiæ sunt in vita, sed inest homini prudentia, ad sunt documenta, ut evitet ac non capiatur. Frequentia sunt certamina, sed nulla sine certamine, ac vix quidem sine sanguine victoriæ. Mortem optare, ne pugnes, vinci est antequam certos. Tu in hanc vitam eo fine veneris, ut decertes; & tu miles desidiose inhonestam missionem peras, nondum peracto militiæ legitimo tempore? Ad hæc, vel primis annis victuses, vel vicisti, Si primum, cur mori vis sine honore? cur acceptam injuriam ulcisci? Quod initio peccasti, hoc tibi sit documento ne pecces: Si alterum, cur veteranus desperas de victoriæ, si notius superasti? Præterquam quod in hoc genere militiæ nemo vincitur nisi volens, nemo plagam accipit nisi sponte. Occurrit meretricis oculus; Tu tuum vel claudc, vel demitte:

Tom. III.

quam facilis victoriæ. Alienam felicitatem vides? si temporalis est, aspernare, nec invidabis: si æterna est, concupisce; ambobus sufficit, &c. Denique prima ferè tantum certamina difficilia sunt, non autem postrema: si in primis victor extitisti, non deinceps æquo pugnabis, sed tanquam victor, & assuetus victoriæ.

Quod III. sequitur, maiorem habere videtur difficultatem: Etenim contra nos agitur testimoniis, sed eorum, quorum auctoritas est negligere nullo modo possumus. 1. Enim aliqui mortem optarunt, uti David, & Apostolus Paulus. 2. Alii in vita necessitatem potius intellexerunt quàm in morte, cuius non tantam necessitatem credebant esse debere, quam voluntatem & desiderium. 3. Nonnulli naturalè suum exectati sunt, ut Iobus & Jeremias. Denique ipse Deus nonnullis mortem dedit in præmium. Quæ omnia licet potentissima esse videantur, ut tamen illis respondeatur non nisi vestram attentionem desiderant. Incipiamus ab ultimo, à quo debito ordine servato pervenimus ad primo propositum.

In primis itaque nonnullis Deus loco præmii mortem largitus est, melior igitur fuit mors quam vita. 1. Ambigi posset de ipsa propositione, ac dici posset, cum in Scripturis dicitur colligendos esse aliquos ad patres, antequam ingentes calamitates accidant, sensum non esse eorum vitam imminui, sed tantum post eorum obitum calamitates differri: Ita 3. Reg. 6. 21. dictum est de Achab. *Quia humiliatus est mei causa non inducam malum in diebus filii tui inferam malum domui ejus.* 2. Si Deus aliquibus mortem concessit, non ipsa beneficium fuit, sed liberatio à periculo, & calamitate, quod beneficium maius fuisset, si manente vita liberatio fuisset. 3. Quod respectu aliquorū est verū, nō continuo respectu omnium esse potest. Itaque ut facta factis opponamus, Nihil frequentius in Scriptura reperimus, quàm vitam longiorē concessam,

E

cessam, ut præmiū. Ita filiis obediētiis promittitur longa vita. Ita oranti Ezechiæ vita producitur. Et Prov. 9. *Per me enim multiplicabuntur die tui, & addentur tibi anni vita.* Iobo quoque dum reddit sunt omnia duplicia, additi sunt anni vitæ centum & quatragesima; & vidit (inquit Scriptura) postremam prædicans Iobi felicitatem filios suos, & filios filiorum suorum usque ad quartam generationem, & mortuus est senex, & plenus dierum, quod beneficium in multis sæpe agnoscit Scriptura: è contra vero nonne mors in univertum hominibus irrogata in pœnam? unde tanquam effectus tribuitur peccato: Genes. 2, ubi prohibetur usus ligni scientiæ boni, & mali, additur; *In quocumque die comederis ex eo, morte morieris.* Malum igitur mors (recte sibi obiicit Sanctus Ambrosius lib. de bono Mort. cap. 1.) quia precio damnationis infertur: Et Rom. 5. *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.* Et infra, *Unus delicto mors regnavit per unum.* Et in particulari; Plurimis in pœnam accelerata fuit mors, Psalm. 54. *Viri sanguinum, & dolosi non dimidiabunt dies suos.* Et 1. Reg. cap. 2. Inter cæteras pœnas quas Samuël refert Heli Sacerdoti, eius domui inferendas hæc fuit, *Vt non sit senex in domo tua.* Item, *Pars magna domus tua morietur cum ad virilem ætatem venerit;* Non igitur per se loquendo mors deperata beneficium est, ne dicamus homines delinquendo meruisse beneficia; præclare autem gestis supplicium.

Sed Ecclesiastes cap. 4. laudat magis mortuos quam viventes, & felicio em utroque iudicat, *qui necdum natus est nec vidit mala quæ sub sole fiunt.* 1. Quidem plurima in eo libro dicuntur ex vulgi sententiâ, immo etiam ex impiorum sermonibus. 2. Cum unum sit in eo libro propositum, ostendere in rebus omnibus vanitatem, huius vitæ in commoda

exaggerat Sapiens, exprimendo communem sensum vulgi, quod mallet non esse omnino, quam illa sentire: sed absolute loquendo, nulla felicitas esse potest in eo qui non est: ubi enim non est subiectum, nec affectiones esse possunt subiecti, unde nec felicitas esse potest nec infelicitas. Quare negat Sanctus Augustinus malum esse non esse, quia malum alicuius est malum, unde nec comparatio fieri illa potest, melius ne sit non esse, quam in doloribus esse: quia uti in eo qui non est, bonum esse nequit, ita neque melius, neque minus bonum: Quia tamen homines cum mala sentiunt, vellent non esse ut nihil sentirent, propterea ad malorum magnitudinem exprimendam, beatiore esse dicuntur qui non sunt, quam illi qui hæc mala patiuntur: in quo non est rerum comparatio, sed opinionis.

At Iobus, & ieremias natali suo maledicunt, exemplo sane periculoso, quanquam huic malo superiori Concione medicina ficta est. Quia tamen locus difficilis est, non nulla subiticio. Sanctus Hieronymus ait, hæc omnia figurata esse; alii tragice omnia fieri ac dici: Sanctus Gregorius lib. 4. cap. 5. expositionis moralis, negat in illis verbis maledictiones contineri, sed omnia explicat in sensu mystico, & spiritali. Græci omnes aiam conjici maledicta in peccatum originale, vel in Dæmonem, in quem sensum propendet Sanctus Gregorius. Illud certū mihi videtur plurima in illis locis dici figuratè & phrasi poetica, quæ significant magnum doloris sensum, itaque significatur partis sensitivæ affectus, ut intelligamus, 1. Et Iobū, & Ieremiam homines esse, & in malo non fuisse stupidos; non tamen patientiam quieti omnia amitti; sed sicut in equorum agitatione, clamor excitat vincentes, ita plerumque voce & gemitu in dolore, animum excitati: Quod alia similitudine exprimit Seneca in Thyeste, perita ex venatio.

venatione: Vti enim, inquit, canis silentio vestigat, at ubi prædæ est propior, cervicem tota pugnata, & gemitu vocat dominum morantem seque retinenti eripit; ita etiam vix dolor frænos capit. 3. Vt intelligamus eos recte mala à bonis lecernere: ita enim nunc mortem optant, nunc eam deprecantur, nunc amant: sic itaque solum habent rationem commodo: ut vitæ, atque ita eam detestantur, quod certo modo licitum est; nam malū quā malum seu spectatum ut malum, nemo amare potest. Quare, ut omittam quod 3. dici posset, eos ex perfecta in Deum charitate querelas iactare, quod eiusmodi amori familiare est, in hoc tantum hæreo, non illis absolute vitam in detestatione esse, sed significari, multa esse in ea valde gravia, ac plena doloris, quamvis in morte alia sint longè graviora. Vnum tantum super est quod passim sancti viri mortem optant, vitamque longiorem esse duxerunt.

Sed 1. Eadem est responsio. Illi enim divisione ac separatione uti sunt, itaque non vitæ ex integro, sed ex parte spectaverunt, habita nempe ratione eorum quæ in vita sunt mala, in morte etiam eandem adhibuerunt distinctionem, & in ea spectant quidquid esset commodi, ut Dei visionem, liberationem à malis, cessationem à peccatis. Sed & idem Apostolus, qui mori optabat, ac dissolvi, ut esset cum Christo, magis optasset super vestiti, ut a sibi fatetur.

2. Vel sic amorem suum testari Deo voluerunt, ut illius possidendi causa, vita etiam privati vellent: bonum igitur vita, & morte melior, alioqui inane fuisset amoris testimoniū.

4. Accusationis caput tantum est, ut in eo totius causæ cardo verti mihi profusus videatur; Negat adversarius vivere ullum posse sine peccato, itaque productam vitam esse auctū peccatorum numerum. Nullus enim dies (inquit Ambrosius) sine peccato nostro præterit, optanda igitur mors quoniam ex Apосто-

lo, *Qui mortuus est justificatus est à peccato.* Equidem fateor nulla re molestiorem esse vitam, quàm hac miserabili peccandi necessitate, ac si nulla re mors esset optabilis, vel hoc solo nomine suavissima mihi videretur, quod uti vitæ ita etiam peccatis finem imponit. Nihilominus tamen neque hac etiam de causa mortem vitæ possum antepone.

1. Quidem quia peccata vitam nostram sequuntur non per se, sed per accidens: unde qui vitam amat diuturnam, non hoc per se querit, ut peccata peccatis addat, præsertim cum sperare possit, ac velle, se non peccaturum. Vera est igitur doctrina S. Augustini, nullum peccatum, ne veniale quidem committendum esse, licet ex eo totius mundi salus speraretur, quia ex Apostolo Rom 3 Non sunt facienda mala ut eveniant bona: neque recte per mala media in finem bonum tenditur. Licet tamen vitam amare, atque optare; neque enim ipsa est peccatum, quàmvis peccato sit obnoxia, nam sæper homo vivit in spe, & voluntate non peccandi. Confirmatur. Quia hæc duo non pugnant, amor vitæ, atque quæsiū omnis peccati, cui tamen vita nostra est obnoxia.

2 Sicut Deus peccata permittit ob maius bonū, ita nos quoque possumus ferre, & pati peccata: neque enim mediocris est virtus nostra ferre peccata tanquā infirmitatem nostrā, & rem necessariam ratione conditionis humanæ, licet velle debeamus non esse peccata, neque illa committere. Non, in quā minima est virtus, resignatio ratione peccatorum, sed est maxima hūilitas fundata in admirabili sapientia, & bonitate Dei; unde iussa, etiam in peccatis, animi tranquillitas, & verita desperatio: licet enim peccata in máximo odio nobis esse debeant quatenus sunt offensa Dei, toleranda tamen sunt ut propria imbecillitas atque infirmitas nostra, nostrique defectus. Denique subtili divisione uti possumus, ac vi-

tam, nunc considerare tanquam peccandi necessitatem, atque sub eo respectu, eam odisse; nunc ut tempus merendi, atque hoc modo amare, & accipere ut beneficium, qua distinctione usū esse Iobum docet Pineda in cap. 3. Sect. 5. Quod ad debita attinet, fateor ea augeri in vita, sed in eadē extingui possunt: Sin minus, hoc saltem negari nequit, illa tandem expungi in purgatorio, cum è contrario merita quæ colligantur in vita, æternam habeant mercedem.

Hoc difficili scopulo præternavigato, quæ reliqua sunt lōge mihi faciliora videntur: nā vel iam partim soluta sunt, ob rerum similitudinem, vel non magnopere nos urgent.

V. Enim quod proponitur nihil facit; nos vivendo fieri deteriores, vixque esse aliquem qui emēderetur: Immo quam multi vita longiore corriguntur? Celebris est Parabola zizaniorum Matth. 13. qua ostenditur si mali in vita, initio quasi in herba colligerentur, fore ut sæpe cum zizaniis triticum auferretur: unde servis urgentibus Dominū ad præproperam messe: *Visimus & colligimus eam?* respondet. *Non, ne forte colligentes zizaniam & triticum simul & triticum.* Celebris etiam aliter Luca 13. de ficu infructuosa aëris tribus unde Dominus ad cultorē: *Succide ergo illam, ut quid etiam terram occupat?* quibus verbis mors præpropera significatur: at vide spem emēdationis. *Domine dimitte illam, & hoc anno, usq; dum fructum circa illam, & mita sterco a, & si quidem fecerit fructum: sin autem in futurum succides eam.* Id olii exhibitum in Nabuchodonosore, cuius radicem germen, quoniam in terra relictum erat reffloruit arbor. Quid si Paulus forens, & sæviens in discipulos succisas fuisset? Quid si Magdalena peccatrix? Quid si peccatores in numeris de quibus dicitur: *Quia recumbent cum Abraham, & Isaac, & Iacob in regno celorum?* Quid dicam, primam ætatem opportunam viriis, patlatim sedari, priora displicere, & re-

liquos vitæ annos recte finire? Magna igitur Dei misericordia est vita prolixior, atq; ut de filio vidue, vitæ reddito loquamur, probabile est eum mortuū fuisse sine Christi cognitione quæ postea ex tanto miraculo, Deū esse agnovit, atque hinc magnus fidei præco evasit.

At VI. Qui cito moritur, periculum evadit amittendæ innocentia, unde plurimis convenit, *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius.* Non inficior adeoq; existimo plerisque opportunam in adolescentia mortem. Sed tamen sicut qui cito moritur periculum evadit amittendæ iustitiæ. Nam in primis annis vix sunt magnarum virtutum exercitia. Ad hæc, vix magna merita colliguntur nisi per vitæ diuturnā, quia non augentur maximè nisi quando virtus est perfecta, quod vix nisi post multos annos contingit, nisi paucis ex privilegio, de quorum uno dixit Sapiens Sapientia. 4. *Consummatus in brevi explevit tempora multa.*

At VII. difficilis est in diuturno tempore perseverantia, nam ut ait Ambrosius. Nemo diu fortis est. Ita plase est: Sed vix est aliqua perseverantia, nisi sic diuturnum tempus: Itaque sicut hoc difficile est, ita etiā est gloriosius. Nec quoque multum movet.

Quod VIII. dicitur incertam esse salutem, atque ingens salutis periculū in diuturna vita. Et enim neq; in brevi tempore certa est salus, & multi in portu periere; non verò tantum in medio mari Perætea, si multis brevis vita salutem peperit; & plurimis quoq; diuturnitas vitæ salutis fuit. Imo in unive. sum vita datur diuturna ad salutem, per penitentia stabilendam: in quo munere ingens Dei beneficium, ac bonitatis divitias agnoscit Apostolus Paulus Rom. 2. *in divitiis bonitatis eius, & patientia, & longanimitatis concōnis?* Ignoras quoniam benignitas Dei ad penitentiam te adducit? Certe huc adducere possē exempla innumera, quibus ostenderetur protractam vitam, fuisse occasionem, spatiumq; penitentia, ut accidit

accidit in Salomone, Davide Manasse, Maria
 Ægyptiaca, & aliis plerisque; Quid quod initio
 aut nihil aut vix aliquid perfectū est, sed om-
 nia perficiuntur cum tempore, quare necessa-
 ria est vita diuturna. Neque enim unus annus
 nobis omnia obicit. Siquidem initium vitæ
 transigitur in pugna cum passionibus, & pra-
 vis inclinationibus pervicendis, reliquū vitæ
 tempus virtutum acquisitioni impenditur.
 Quod si opera magna tempus requirunt, cer-
 te vita spiritalis & perfectio, multo magis;
 neque enim extemplo aliquid perficitur, neque
 habitus contrahuntur, nisi diuturna assuetudi-
 ne. Ad hæc, quæ multæ cognitiones pendent à
 tempore, uti 1. prudentia; unde Deus jubet à
 senibus prudentiam exquiri, unde laudes se-
 num, & vituperatio adolescentiæ. 2. cognitio
 vanitatis rerum, in quibus tam multæ mutati-
 ones occurrunt: unde Salomon non nisi in
 summa senectute librum Ecclesiasticis compo-
 suit, atque omnia expertus sic tandem profun-
 tiavit, *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas* nam
 ex diuturnitate accedit mundi fastidium, qui-
 cum solū est prægustatus non sine sensu, atque
 dolore reliquitur; 3. cognitio admirabilis Pro-
 videntia Dei, & ordinis rerum; quæ omnia
 non elucet nisi in tempore: eoque pertinet
 doctrina S. Augustini qui nos cōparat vesui,
 seu carmini decurrenti, cuius unusquisque
 nostrum pars est; unde ait propter exiguam du-
 rationem nostram nos intueri non posse mi-
 rabilem rerū pulchritudinem, in rerum om-
 nium ordine, qui non nisi in longo tempore
 evolvi, & explicari potest. 4. demum cognitio
 rerum Divinarum, quæ longum spatium re-
 quirit, ut ait Nazianzenus in Apologe-
 tico.

Sed finienda tandem est responsio, termi-
 nandaque defensio in ultima orationis nostri
 adversarij parte. Beata enim ait esse Mottem. IX.
 Quia per eā beatitudo acceleratur, & cōforti-
 um cum Deo, cuius boni vel minima retarda-

tio, maximū est damnum; unde in omnibus
 fere Sanctis tardium vitæ, quæ beatitudinem
 retardaret. Sed hanc ingenitē controversiam
 Apostoli iudicio dirimere placet, cuius hæc
 est sententia in cap. 1. Epist. ad Philipenses.
Mihi vivere Christus est, & mori, lucrum. Hic duo
 comparat, & vitam, & mortem, & in utraq; id
 quod est optimum componit. Et enim, inquit
 in vita hoc sese offert, quod multos Christo
 acquirere possum: In morte verò illud est lon-
 ge præstantissimum, quod Christum ipse ac-
 quiro, in quo maximum est lucrū, nempe feli-
 citas *Quod si vivere in carne, hic mihi fructus operis
 est:* hoc nempe illud est quod habet vita exi-
 mium, fructum operis, seu prædicationis. Et
quid eligam ignoro. Vide ad summum rem per-
 ductam; non iam componitur incerta beati-
 tudo, sed certa, immo etiam in potestate po-
 sita necesse est enim ut Paulo eligendi potes-
 tas facta fuerit, quando quidem ait, *Et quid eli-
 gam, ignoro:* Sed vide hinc inde causas trahen-
 tes. *Coarctor autem est duobus.* Non igitur tam cla-
 rum erat meliorem esse mortē, vitam autem
 abjiciendam. At vide quomodo utrumque cō-
 ponat: *Dideriū habens dissolvi, & esse cum Christo
 multo magis melius.* Hæc mortis electioni favet,
 Apostoli desiderium mortis, ut à malis liber-
 retur; ad hæc utilitas ex morte, Christi præ-
 sentia, & fruitio, quæ ei longe erat charissima,
 & ultima. Sed audi quo pondere ad vitā incli-
 naretur; *Permanere autem in carne necessariū prop-
 ter vos:* egebant quippe Christiani, & opera &
 laboribus Pauli, ut opus ab ipso inchoatum
 perficeretur. Huc usque rationum pugna: Vi-
 de victoriam, *Et hoc confidens scio.* Græca vox
 plus aliquid dicit. *πεποιθως,* persuasus. Et hoc
 persuasus scio *quia manebo, & permanebo omni-
 bus vobis, ad profectum vestrum, & gaudium fidei.*
 Hic mihi S. Christost. opitulabitur Serm. 4. in
 Epistolam ad Philipp. Quid illud est o Paule,
 cum hinc abiens ad cælum sis migraturus, &
 cum Christo futurus, ignorasti quid eligeres?

quid est quod dicis? nosti ac pro comperto habes futurum te esse cum Christo, & hæstas, ac dicis: Quid eligam, nescio; neque hoc tantum, sed etiam hic manere eligis, manere inquam in carne: Quid ita? nonne acerbam vitam ducebas? in vigiliis, in naufragiis, in fame, in siti, in nuditate, in curis, & sollicitudinibus? cum iis qui infirmabantur, infirmabar: propter eos qui in scandalum incidebant, utebaris: *in multa*, inquit, *patientia*, *in tribulationibus*, *in necessitatibus*, *in plagis*, *in carceribus*, *in seditionibus*, *in jejuniis*, *in castitate*, &c. atque adhuc moribundam hanc vitam desideras: ac tamen nihil horum tibi accidisset, & omnia quæcunque rectè fungebarris, quietè & cum voluptate functus esses, nonne tamen oportebat incerta futuri temporis pertimescentem, ad portum aliquem contendere: Ecquis mercator navì vectus innumera- bilium thesaurorum plena, si liceat subire portum ac requiescere mari adhuc jactari ma- lit: Ecquis Athleta cum liceat corona potiri, adhuc certare postulet, &c. Quomodo igitur adeò acerbam vitam vivens, adhuc vis in ter- ris manere: An non tua sunt ista verba: *Timeo ne forte cum aliis predicaverim, ipse reprobus efficiar*. Si nihil aliud præterea causæ fuisset, hæc fatis erat, quo liberatio desideraretur; Si innum- erabilibus bonis præsens vita abundasset, ab hac tamen liberari optandum erat ob Christum quem desiderabas. O Pauli animam: nihil illi par aut fuit, aut futurum est. Times, si in hac vita permanes, quid futurum sit: In- numeris malis implicatus es, ac tamen recusas apud Christum esse: Recuso (inquit) idque propter Christum, ut quos illi paravi servos, firmius in illius amore stabiliam, ut ex agro quem plantavi, fructus extare faciam. Non audisti, me non querere, quod mihi utile est, sed quod proximis: Non audisti mihi in op- tatis fuisse, *Anathema fieri à Christo*, quo multi ad illum venirent: qui illud elegi, non multo

magis hoc eligam; ut damnum ipse ex hac mo- ra, & dilatione faciam, quo illis aliqua ad sa- lutem accessio fiat. Hæc ille, & plura alia æque pulchra, Sed uno verbo Audiores, lucro bea- titudinis Paulus prætulit proximorum neces- sitatem: hoc est Christi lucrum, suo prætulit. Quam longè absumus à Pauli anima. Quis enim fuerit, cui si hæc verè proponatur con- ditio, non illam quam primum arripiat: Sed quemadmodum minimè nostrum est, posse illud dicere, *cupio dissolvi, & esse cum Christo*; ita cum id assequi liceat, minimè nostrum est, hic manere velle: Sed utrumque Pauli est, & bea- tæ illius animæ. Tanta igitur est vis charitatis, ut quoniam in vita liberum nobis est eius ex- ercitur, vitam potiore efficiat beatitudinis acceleratione.

Sed ne Apostolica virtute inferiorem te di- cas unius fœminæ exemplum proponam, fuit illa Maria Dizia, rusticana quidem mulier, sed magnæ virtutis Virgo, quæ vixit eodem tempore quo B. Teresa quæ cum illi aliquan- do diceret, anxie se cupere Deo copulari in beatitudine; illa respondit, potius se optare, hoc sibi exilium proferri, ut plura pati posset: nam in hac vita se posse aliquid Deo dare, po- nas ferendo atque calamitates pro eius amo- re; in altera verò hoc superesse, ut laboris præ- teriti præmium recipiatur; cumque satis tem- poris super sit ad fruendum Deo per totam æ- ternitatem, æquum esse hic diu, ac multum pati propter dilectum, ut plus illi placeamus.

Hoc illud est, Auditores, quo hæc vitæ bea- ta esse mihi videatur, quod plurimum pro Christo pati possumus: quod sanè tantum est, ut hac parte vel Angelis ipsis invidiæ materiã demus. Hoc igitur ita concludo: Aut pati, aut mori; Sed quia post mortem nihil Christi cau- sa patiendum est, felix hæc vita, in qua pluri- mum pro Christo pati possumus. Quidni igitur diu vivere velle debemus, ut plus aliquid patiamur, cum hac una re amorem nostrum

Deo testari possimus: ille suum nobis donando; nos illi nostrum ferendo testamur; cum igitur per totam æternitatem suum nobis donando testetur, cur longiorem vitam non feremus, ut diutius nostrum illi probemus? Itaque si mihi moti lucrum est, certè vivere mihi Christus est. Sed verò ita vivere, non exiguum est lucrum: Neque enim unquam plus accedat nobis lucri, quam cum Domini bona augemus. Nec timere debemus periculum, nam non sine sui causa periclitantes, perire. Unde apostolus, *Et hoc confidens scio, quia manebo, neque enim ulla major fiducia esse potest, quam Christi causa, etiam de salute periclitari.*

Quid quod post mortem, nihil deinceps mereri possumus, secundum illud Ecclesiasticis 9. *Quodcumque facere potest manus tua instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas:* In hac autem vita, semper mereri possumus, semper aliquid additur charitati, & augetur gratia. Etenim in vita diuturna quot sunt gratiæ accessiones per Sacramenta, per bona opera, per orationes, per bona desideria: Peccata verò quæ ob infirmitatem, & quandam quasi naturæ necessitatem committuntur, intellige moralem, & consequentem necessitatem, operantur à charitate, & tandem omnia ferendo, aut pœnitentiâ, aut Indulgentiis, aut saltem in flammis Purgatoris eluuntur, præmittum verò æternum est: dilatio autem beatitudinis satis compensatur æternitate & augmento gloriæ, quæ nullum finem habitura est.

Quæ cum ita sint, verissima est Dorothei sententia: Magnam esse Dei clementiam, dū in hac vita sumus, Deoque gratias inde se nos agere debere, nosque beatos existimare, qui habiti digni essemus hic aliquid pati, ut illic postmodum requiem omnem inveniremus.

Contice scerem hic ultro, sinemque facerem sermoui, ut munere vestro defungens, eva-

densque Auditor, vobis partes meas agendi etiam tribuerem, relinquens vobis curam loquendi, mihi assumes audiendi. Scire enim vellem vestra iudicia, sententiamque vestram excipere. Hunc audire mihi videor, huic vitæ faventem, propter lucis amorem: alium verò morti faventem propter huius vitæ miseria, atque incommoda: Sed sanè uterque longè fallitur. Tu quidè qui vitæ faves, quod hanc lucem diligas: cum tamen mors eo ferè nomine sit optanda, quod nos ab harum rerum caducarum amore sevocet, nobisque usuram Dei concedat. Tu verò qui mortem præfers, ut portum post iactationem, simili errore deciperis. Quia si ulla de causa mortis terminus proferendus est, hac certe de causa, ut nobis plus pati liceat. Itaque quoniam vos vestro silentio meam sententiam expectare videmini, quod censo vobis propono.

Cum Christus habeat, claves mortis & vitæ, hoc est solus habeat potestatem occidendi, & vivificandi, nos neutrum optare, ac vicissim neutrum defugere debere, sed utrumque prout Dominus voluerit, aut ferre, aut accipere: ut dicere libeat cum Apostolo ad Philipp. 1. *Quia in nullo confundar, sed in omni fiducia sicut semper, & nunc magnificabitur Christus in corpore meo, sive per vitam, sive per mortem:* ad quarum utramvis indifferentes esse debemus, & neutram partem vel optare, vel timere.

Hinc sequitur, 1. Nos ex æquo de manu Dei sumere debere, & vitam, & mortem; sive citò, sive tardè obveniat; quia Christum tantummodò desideramus, & solum voluntatis ipsius rationem habere debemus. Hinc regula sumi potest ferendi iudicii de variis circa hanc materiam Sanctorum responsionibus: quos semper rationem habuisse voluntatis Divinæ statuendum est.

Sequitur 2. Si in aliquam partem sit propendendum, nos in eam propendere debere, ubi maior Christi gloria reperietur: itaque si

per

per vitam, postponendam esse beatitudinem, & majorem de mea salute securitatem: quia nihil Christo anteferti debet: ut idem dicamus cum Apostolo Rom. 14. *Nemo enim nostrum sibi vivit, & nemo sibi moritur. Sive enim vivimus, Domino vivimus: sive morimur, Domino morimur. Sive ergo vivimus, sive morimur, Domini sumus:* quæ verba superiorem doctrinam continent.

Sequitur 3. Id nos plus amare debere quod nobis contingit quàm contrarium, modo illud culpa nostra non accidat: Quia ubi non intervenit culpa nostra, certum est in nobis fieri Dei voluntatem, & de nobis: quæ enim citra culpam fiunt, ea non tantum Deus permittit, sed etiam vult: Dei autem voluntas amanda super omnia.

Sequitur 4. Cùm quædam sint in utraque tam vita quàm morte rationum momenta, quæ in utraque Concione tacta sunt, nos illis affici debere, & illa spectare, secundùm id quod nobis accidit, id est, sive vita nobis datur, seu Mors: quemadmodum id accidit in Sanctis, qui semper in iis quæ illis acciderunt, justissimas Dei rationes agnoverunt, & amarunt.

Sequitur 5. Possè nos sub conditione, nunc vitam, nunc mortem desiderare, prout varia sensa nobis Deus communicat, & secundum varios status in quibus nos collocat: Et ita videmus varia fuisse Sanctorum sensa. Sed in universum existimo hominibus in sæculo degentibus, aut in vita communi versantibus, optandam esse mortem, ut animam a vocens

à rerum mundanarum, & caducarum amore, & finem inveniant peccandi, & Deo frui velint, quia satis abunde feruntur ad vitæ presentis amorem, ejus illecebris allecti. Contra vero valde Spiritualibus optandum esse multum ac diu pro Christo pati, quia satis per se feruntur ad optandum Dei conspectum. Sed hæc in genere dicta sunt. Tu, mi Auditor, quos sensus es, quibus votis, quibus desideriis? Quid tu eligeres si tibi optio daretur, si tu rerum tuarum Dominus esses? Quàm vereor ne in utraque parte pecces, & offendas: Tu vitam amas: Sed qua de causa? ut diu voluptatibus perfruaris, ut ambitionem tuam & cupiditatem expleas; quia nihil melius nosti quàm quæ oculis usurpas, & tactu, & sensibus percipis: Si aliquando mortem desideras, id facis aut vitæ tædio aut animi ignavia, & imbecillitate, aut impatientia; cum omnino contraria facere debuisses. Nam si vivere velles, deberes ut multum pro Christo patereris, & loqui si nihil patiendum, ubi potius esset moriendum, illius sensu quæ dicebat, aut Pati, aut Mori. Quod si mori optares, certè ut peccare desineres: sed potissimum ut illo fruaris, cujus absentia summum est malum, cujus possessio summa felicitas, ad quam nos ipse perducit Deus Jesus Christus, quo tempore id ad suam gloriam magis expedire judicabit, Amen.

* *
*